

Eşcinsellikleriyle İlgili Değişim Talebiyle Psikolojik Danışmaya Başvuran Yetişkin Bireyler Üzerine Fenomenolojik Bir Çalışma *

A Phenomenological Study on Adult Individuals Who Applied For Psychological Counseling With a Request For Change About Their Homosexuality **

Neslihan AYDIN, Doktora Öğrencisi | Ph.D. Cand.

Marmara Üniversitesi, İstanbul / Türkiye. | Marmara University, İstanbul / Türkiye

aydneshan@gmail.com

ORCID: 0009-0001-6313-4052

ROR: 02kswqa67

ISSN: 1303-880X

e-ISSN: 2667-7504

<http://ded.dem.org.tr>

Makale Türü / Article Type:

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received Date: 06.06.2024

Kabul Tarihi / Accepted Date: 27.10.2024

Yayın Tarihi / Published Date: 25.12.2024

Lisans / Licence: CC BY-NC-4.0.

Tr/En: Tr

Atıf/Citation: Aydın, N. (2024). Eşcinsellikleriyle İlgili Değişim Talebiyle Psikolojik Danışmaya Başvuran Yetişkin Bireyler Üzerine Fenomenolojik Bir Çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 22(48), 275-308.

<https://doi.org/10.34234/ded.1496714>

* Bu çalışma yazarın Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsünde hazırlanan “Eşcinsellikleriyle ilgili değişim talebiyle psikolojik danışmaya başvuran yetişkin bireyler üzerine fenomenolojik bir çalışma” başlıklı tezinin bir kısmından üretilmiştir. Araştırma Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'nun 08.02.2023 tarihli 02-28 sayılı izni ile gerçekleştirilmiştir.

** This study is derived from a part of the author's thesis titled “A phenomenological study on adult individuals who applied for psychological counseling with a request for change about their homosexuality” prepared at Marmara University, Institute of Educational Sciences. The research was conducted with the permission of the Institute of Educational Sciences Research and Publication Ethics Committee of Marmara University, dated February 8, 2023, numbered 02-28.

Öz

Cinsel yönelim, kişinin hangi cinsiyete çekim duyduğunu, cinsel ilgisinin hangi cinsiyete yöneldiğini ifade eder. Heteroseksüellik, eşcinsellik (homoseksüellik) ve biseksüellik olarak üç grupta incelenir. Psikolojik danışma kişilerin sağlıklı kararlar almalarını sağlayan yardım hizmetlerinden biridir. Danışmanlıkta takip edilen kuramlar modernist ve postmodernist olmak üzere iki grupta incelenir. Modernist kuramlar danışandaki soruna odaklanır. Postmodern kuramlar ise belli bir sorun tespitinden ziyade danışanın kendi gerçekliğine vurgu yapar. Literatür incelendiğinde eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyan bireyleri postmodern kuramlar çerçevesinde değerlendiren araştırmalarda eksiklik tespit edilmiştir. Bu çerçevede yapılan araştırmanın amacı; yetişkin bireylerin eşcinsel yönelimlerinde değişim olması talebiyle psikolojik danışmaya başvurma deneyimlerini postmodern yaklaşımlar açısından incelemektir. Çalışma, bireylerin deneyimlerinin detaylarına ulaşabilmek için nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji (olgubilim) ile yürütülmüştür. Eşcinsel yöneliminde değişim olması talebiyle psikolojik danışmaya başvuran altı yetişkinle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların tamamı erkektir ve yaşları 18-25 aralığındadır. Veriler betimsel içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre bireylerin psikolojik danışmaya başvurmaları üzerinde eşcinsel yönelime karşı tutumları, eşcinsel yaşam tarzına karşı tutumları ve heteroseksüel yaşam tarzı istekleri etkilidir. Bu üç ana temaya ait alt temalar ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır. Araştırmanın son kısmında araştırmacılara ve uygulayıcılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eşcinsellik, Psikolojik Danışma, Postmodernizm

&

Abstract

Sexual orientation refers to the gender toward which a person is attracted and directs their sexual interest. It is typically categorized into three groups: heterosexuality, homosexuality (homosexuality) and bisexuality. Psychological counseling plays a crucial role in helping individuals to make informed and healthy decisions. Counseling theories are generally followed in counseling are generally divided into two main groups: modernist and postmodernist. Modernist theories focus on identifying and addressing the problem within the client, whereas

Postmodern theories emphasize the client's subjective reality rather than labeling on the other hand, emphasize a specific issue or problem. A review of the literature reveals a lack of studies examining individuals who feel discomfort with their homosexual orientation through the lens of postmodern theories. The aim of the research is to examine the experiences of adult individuals seeking psychological counseling to change in their homosexual orientation in terms of postmodern approaches. The study was conducted with phenomenology, one of the qualitative research designs, to delve into the details of participants' experiences. Semi-structured interviews were conducted with six adults who sought psychological counseling for a change in their homosexual orientation. All participants were male and aged between 18-25 years. The data were analyzed through descriptive content analysis. According to the findings of the study, attitudes towards homosexual orientation, attitudes towards homosexual lifestyle and aspiration for heterosexual lifestyle are effective on individuals' application to psychological counseling. The sub-themes of these three main themes were discussed within the framework of the relevant literature. The study concludes with recommendations and suggestions for researchers and practitioners.

Keywords: Homosexuality, Psychological Counseling, Postmodernism

Giriş

Cinsel yönelim, bireyin hangi cinsiyete ilgi ve arzu duyduğudur (Başar ve Yüksel, 2014). Temelinde, hangi cinsiyete dair algıların, kişide cinsel heyecan ve uyarılmaya sebep olduğu yatar (Başar, 2013). Bailey ve arkadaşlarına (2016) göre de cinsel yönelim arzu ile ilgilidir ve cinsel yönelimin belirleyicisi kişinin hangi cinsle çekim duyduğudur. Cinsel çekim, kişinin nasıl davranacağını, cinsel birliktelik için kime yöneleceğini belirler. Oldukça kişisel arzu ve içsel deneyime dayalı tanımlamaların yanı sıra cinsel yönelim, bireyin sergilediği davranış açısından da ele alınmaktadır (Dembroff, 2016).

Bireyin davranışı esas alındığında cinsel yönelim, kişinin kendi cinsiyetinden, karşı cinsiyetten veya her ikisinden birini cinsel partner olarak değerlendirmesidir (Diamond, 2003). Kişinin cinsel istek ve arzularını gidermenin önünde hiçbir engel yokken hangi cinsel eylemde bulunuyorsa ona göre belirlenir (Stein, 1999'dan akt; Dembroff, 2016). Bu açıdan cinsel yönelim, romantik veya duygusal çekim olarak değil gözlemlenebilir davranış olarak ele alınmaktadır. Cinsel yönelim ifadesinin kendisi, kişiler arası ilişkiselliği ifade ettiği için homoseksüel, heteroseksüel ve biseksüel sınıflamasını yapma zorunluğuna ortaya

çıkılmaktadır (Dembroff, 2016). Heteroseksüel yönelim, en sık görülen cinsel yönelimdir (Başar ve Yüksel, 2014). Kişinin duygusal ve cinsel çekiminin karşı cinse doğru olmasıdır. Kadın ise erkeğe, erkek ise kadına cinsel çekim duyulmasıdır. Homoseksüel yönelimde kişinin cinsel ilgisi kendi cinsiyetinden olan kişilere yöneliktir. Kişinin her iki cinsiyete de cinsel çekim duyması ise biseksüel yönelim olarak adlandırılır (Başar, 2013; Roselli, 2018).

Aynı cinsiyete cinsel yönelim olan homoseksüellik, eşcinsellik olarak da ifade edilir. Eşcinsel yönelimli kişiler gey veya lezbiyen olarak adlandırılır. Lezbiyen, kadınlara çekim duyan eşcinsel kadını; gey, erkeklere çekim duyan eşcinsel erkeği tanımlamak için kullanılır (APA, 2008). Eşcinsel yönelimi olan kişilerin sayısını tam olarak tespit etmek mümkün olmasa da (Bailey ve ark., 2016) bu bireyler, toplumun homoseksüel olmayan kesimine kıyasla azınlık oluşturur. Bailey ve arkadaşlarına (2016) göre dünyanın farklı yerlerindeki kültürler arasında eşcinsel bireylerin oranları değişmemektedir. Bununla birlikte bireylerin toplum içerisindeki oranı zamana göre de bir değişiklik göstermemektedir.

Eşcinsel bireylere yönelik literatürde çoğunlukla hak temelli çalışmalar yer almaktadır ve eşcinsel bireylerin toplumsal ayrımcılığa ve hak ihlallerine maruz kalmaları üzerinde durulmaktadır (Ataman, 2015; Doğan, 2015; Kudret 2020). Cinsel yönelime dayalı ayrımcılık incelendiğinde, eşcinsel bireylere yönelik olumsuz tutumları niteleyen homofobi kavramı karşımıza çıkmaktadır.

Homofobi ilk defa Weinberg tarafından 1969'da tanımlanmıştır (Herek, 2000). Eşcinsel yönelimli bireylere karşı mantıksız korkuya dayalı olumsuz tutumları ifade etmektedir (Herek, 1984). Sporda homofobi (Saraç ve Toprak, 2017; Turan ve ark., 2018), yazılı ve sosyal medyada homofobi (Dondurucu, 2017; Dondurucu, 2018), sağlıkta homofobi (Tuna 2019) konularında gerçekleştirilen çalışmalarla, toplumun farklı kurumlarının eşcinsel yönelimli bireylere karşı tavrı ele alınmıştır. Weinberg'in homofobi kavramı, içselleştirilmiş homofobiyi de kapsamaktadır. Toplumun diğer kesiminin eşcinsel yönelimli bireylere karşı olumsuz tutumu homofobi ile değerlendirilirken, eşcinsel yönelimli bireylerin kendileri hakkında olumsuz algıları içselleştirilmiş homofobi kavramıyla ifade edilmektedir (Herek, 2004).

Herek (2004)'e göre bireyin heteroseksüelliği merkeze alarak nasıl bir cinselliğe sahip olması gerektiğine dair düşünceleri ile eşcinsel yöneliminden hareketle kendi cinselliğini nasıl deneyimlediği arasındaki çatışma, içselleştirilmiş homofobidir. İçselleştirilmiş homofobiye dair yapılan çalışmalar kişilerin bu çatışmasını ele almaktadır. Eşcinsel yönelimli bireylerin kendi deneyimlerine dair yapılan çalışmalar çoğunlukla içselleştirilmiş homofobi çerçevesinde ortaya konulmaktadır (New-

comb ve Mustanski, 2010; Wen ve Zheng, 2019). Ancak eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyan bireylerin niçin rahatsızlık duyduklarını sadece içselleştirilmiş homofobi kavramından hareketle ele almak, onları tam olarak anlamının önüne geçebilmektedir. Bu nedenle bireylerin bakış açılarının merkeze alınması önemlidir. Postmodern yaklaşımlar da bireyin bakış açısının merkeze alınmasına vurgu yapar.

Postmodernizm, modernizmin ve modernizm etkisinde şekillenen psikolojik danışma kuramlarının eleştirilmesine dayanır. Postmodern yaklaşım, insan davranışını ve deneyimini incelerken modernist yaklaşımın sınırlılıklarına işaret eder (Tarragona, 2008). Doğrunun tek bir tanımına karşı çıkar. Kişi sayısınca gerçek olduğunu savunur (Dinç, 2019). Postmodern yaklaşım psikolojik danışma kuramlarını da şekillendirmiştir. Postmodernizm odaklı kuramların özelliklerine göre psikolojik danışma sürecinde problem odaklı olmayan bir bakış açısıyla çalışılır. Her danışanın gerçekliğine ve bireyselliğine saygı gösterilir (Anderson, 2003). Postmodern yaklaşımlarda belirli bir sorun tanımlamasından ziyade danışanların neyi sorun olarak gördükleri daha önemlidir (Tarragona, 2008). Psikolojik danışma, danışanların kendi anlam ve değer dünyalarını göz önünde bulundurmaktır (Anderson, 2005).

Postmodern psikolojik danışma yaklaşıma göre danışan, kendi hayatında aktif bir rol oynar ve kendi anlamlarına sahiptir (Neimeyer, 1993). Danışan için önemli ve tanıdık olan anlamlar, danışmanın anlamlandırmalarından önce gelir. Kendi hayatının uzmanıdır ve psikolojik danışma sürecinde deneyimlerini danışmana aktarır (Anderson, 2005). Postmodern yaklaşımlara göre danışanlar sorunları veya durumları hakkında bilgiye sahiptirler. Danışma sürecinin hedeflerini tanımlarlar ve sürecin ne zaman biteceğine karar verirler (Tarragona, 2008). Modernist yaklaşımda danışmanın kendi uzmanlığından hareketle psikolojik danışma sürecine dair yol haritası çıkarmasının aksine, danışanın hayatının uzmanı olduğu vurgusu yapılır (Anderson, 2005).

Psikolojik danışman ise postmodern yaklaşımlarda uzman olarak değerlendirilmez. Danışman, danışanı dikkatli bir şekilde dinleyip onun hayatına dair bilgi edinmeye çalışır. Psikolojik danışma süreci boyunca öğrenci konumundadır (Anderson, 2005). Kendi önyargılarının farkındadır ve bunları danışanla paylaşmaktan çekinmez. Böylece danışanla arasındaki hiyerarşiyi azaltmaya çalışır. Danışman, insanların kişilik yapılanmalarıyla değil anlatmayı seçtikleri hikayeleriyle ilgilenir. Bu nedenle psikolojik danışmanlık süreci bir tedaviden ziyade bir sorgulama süreci içerisinde, danışman ve danışanın birlikte yapılandırıldığı bir konuşma olarak nitelendirilir (Tarragona, 2008).

Postmodern yaklaşımların danışan odaklı tutumu, eşcinsel yönelimlerinden dolayı çatışma yaşayan kişileri içselleştirilmiş homofobi kavramı dışında ele almaya imkan sağlayabilir. Nitekim eşcinsel yönelimden dolayı yaşanan çatışmayı içselleştirilmiş homofobi çerçevesinde ele almak bireylerin ne yapmak veya yapmamak istediğine, nasıl bir cinsel hayat tercih etmek istediğine dair sorgulamaların önünü kapatabilmektedir. Örneğin Shidlo ve Schroeder (2002) tarafından yapılan bir çalışmada, eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyup terapiye başvuran kişiler incelenmiştir. 202 kişi ile yapılan çalışmada katılımcıların %74'ü kendi istekleri ile terapiye gelmiştir ve başvuru nedenleri eşcinsel yönelimlerinde değişim talebi olup eşcinsel bir şekilde yaşamak istememeleridir. Katılımcıların bu taleplerinin arkasındaki nedenler sosyal izolasyondan kurtulma ve evliliklerini devam ettirme isteği ile dini sebepler olarak ortaya konulmuştur. Sullins ve arkadaşları (2021) tarafından yapılan güncel bir diğer çalışmada eşcinsel yönelimlerinde değişim olması talebiyle terapiye başvuran 125 erkek üzerinde durulmuştur. Terapi sonucunda kişilerin kazanımları değerlendirilirken bireylerin ne yapmak veya yapmamak istediğine, nasıl bir cinsel hayat tercih etmek istediğine veya istemediğine dair sorular yeniden gündeme gelmektedir.

Bu doğrultuda mevcut araştırmanın problemi bireylerin eşcinsel yönelimlerinde değişim talebiyle psikolojik danışmaya başvurması olarak belirlenmiştir. Araştırmanın amacı, yetişkin bireylerin eşcinsel yönelimlerinde değişim olması talebiyle psikolojik danışmaya başvurma deneyimlerini postmodern yaklaşımlar açısından incelemektir. Böylece konuya içselleştirilmiş homofobi dışında yeni bir bakış açısıyla yaklaşmanın önünün açılacağı düşünülmüştür.

Yöntem

Araştırma Modeli

Mevcut araştırma, nitel araştırma yaklaşımı ile yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda amaç, yaşamın içinde gerçekleşen olaylar hakkında detaylı incelemeler yapmaktır (Neuman, 2014). İnsan odaklı yaklaşım benimseyen nitel araştırmalarla (Patton, 2014) bir konu derinlemesine incelenerek katılımcıların algılarına ve deneyimlerine ışık tutulur (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bir konu keşfedilmesi gerektiğinde gerçekleştirilir. Katılımcıların ele alınan konuyla ilgili yorumları önemlidir (Creswell, 2013).

Fenomenoloji (olgubilim), günlük hayatta karşılaştığımız ancak hakkında detaylı bilgilere sahip olmadığımız olgularla ilgilenir. Algılar, deneyimler, yönelimler şeklin-

de karşımıza çıkan olgulara dair incelemeler gerçekleştirme imkanı sunar. (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Kişinin bir olguyu nasıl deneyimlediğinin tüm ayrıntıları ile açıklanmasını sağlar (Mapp, 2008). Katılımcıların deneyimlerinin özünü detaylı bir şekilde aktarmada kullanılabilir uygun bir desen olması nedeniyle (Creswell, 2013) fenomenoloji, mevcut çalışmanın nitel araştırma deseni olarak tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Nitel araştırmalarda katılımcılara yer verilirken birtakım özellikler göz önünde bulundurulur. Deneyimin en iyi şekilde incelenebilmesi için uygun kişiler katılımcı olarak seçilir. Nicel araştırmalardaki örneklem yerine, nitel araştırmalarda olguyu keşfetmeye yardımcı olabilecek kişilere ulaşılr (Creswell, 2017). Nitel araştırmanın unsurlarından biri amaçlı örneklemedir (Maxwell, 2019). Amaçlı örneklemede olgu hakkında bilgi edinmek veya onu anlamak için bireyler maksatlı bir biçimde seçilir (Patton, 2014). Mevcut çalışmada da amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırmalar az sayıda kişiyle yürütülür (Creswell, 2017). Böylece olgu hakkında detaylı bilgi elde edilir (Patton, 2014). Creswell (2013) sayısı 3-4 ile 10-15 kişi arasında değişen ve olguyu deneyimlemiş çalışma grubunu nitel araştırmalar için yeterli bulmaktadır. Yıldırım ve Şimşek'e (2008) göre de çalışma grubu 10 kişiyi geçmemelidir. Mevcut çalışmada olguyu deneyimleyen altı kişi ile çalışma yürütülmüştür. Katılımcıların demografik bilgilerine detaylı olarak Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

Kategoriler	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Düzeyi	Medeni Durum
Katılımcı 1 (K1)	25	Erkek	Yüksek Lisans Mezunu	Bekar
Katılımcı 2 (K2)	25	Erkek	Lisans Mezunu	Evli
Katılımcı 3 (K3)	18	Erkek	Lisans Öğrencisi	Bekar
Katılımcı 4 (K4)	23	Erkek	Lisans Öğrencisi	Bekar
Katılımcı 5 (K5)	25	Erkek	Lisans Mezunu	Bekar
Katılımcı 6 (K6)	19	Erkek	Lisans Öğrencisi	Bekar

Veri Toplama Araçları

Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme, doküman analizi gibi veri toplama yöntemleri kullanılır (Creswell, 2013). Kişisel tecrübeler, algılar gibi öznel verilerle çalışmalar yürütülür (Karataş, 2015). Görüşme, başlıca veri toplama aracıdır ve katılımcıların deneyimlerini aktarmalarına olanak tanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Mevcut çalışmada da veri toplama yöntemi olarak görüşme kullanılmıştır.

Çalışmada öncelikle iki psikolog, üç psikoterapist, bir sosyolog ve biri doçent biri profesör toplam iki akademisyenle eşcinsel yönelimde rahatsızlık duyan bireylerle ilgili toplantılar gerçekleştirilmiştir. Akademisyenler dahil tüm uzmanlar, psikoterapi ve eşcinsel yönelim alanlarında çalışmalar yapmaktadırlar. Toplantıların ve alan yazın taramasının ardından bireylerin deneyimlerini betimleyeceği düşünülen ve açık uçlu sorulardan oluşan bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu bir psikolojik danışman, bir psikolog ve ikisi doçent biri profesör toplam üç akademisyen tarafından değerlendirilmiştir. Geri bildirimler doğrultusunda formda yer alan sorular terimsel ifadelerden arındırılıp daha anlaşılır hale getirilerek forma son hali verilmiştir. Ardından katılımcılar ile görüşmelere başlamıştır. Bu doğrultuda yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile çalışma yürütülmüştür.

Verilerin Toplanması

Öncelikle araştırmacı tarafından eşcinsel yönelimle ilgili çalışmalar yürüten psikolojik danışmanlara ulaşılmıştır. Çalışmanın içeriği onlara detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Yardımcı olabileceğini belirten psikolojik danışmanlar aracılığıyla çalışmanın problemi ve amaçları yazılı hale getirilerek danışmanlarına iletilmiştir. Bu süreçte danışan gizliliği esas alınarak danışmanlardan danışanlarına dair hiçbir kişisel bilgi talep edilmemiştir. Danışanların iletişim bilgileri de talep edilmemiştir. Çalışmanın problemini ve amacını okuyan ve çalışmada yer almaya gönüllü olan danışanların, araştırmacıya iletişim adresi aracılığıyla ulaşmaları sağlanmıştır. Bu yolla gönüllülük esas alınarak danışan gizliliği korunmaya çalışılmıştır. Araştırmacıya iletişim adresinden ulaşıp çalışmada yer almak istediğini belirten gönüllü katılımcılarla kendilerinin belirlediği gün ve saatlerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Ayrı günlerde yapılan görüşmelerde öncelikle katılımcılara çalışmanın amacı detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü 08.02.2023 onay tarihli ve 02-28 onay sayılı etik kurul kararı katılımcılarla paylaşılmıştır. Gizliliği korumak amacıyla çalışmada kimliklerinin anlaşılmasına olanak verecek bilgilerin yer almayacağı söylenmiştir. Görüşmeleri yazıya dökmek için ses kaydının alınacağı, kayıtların üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı ve çalışmanın ardından imha edileceği belirtilmiştir. Son olarak katılımcı onam formu aracılığıyla çalışmaya gönüllü katıldıklarına dair onayları alınmıştır. Ses kaydı için araştırmacının kendi ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Katılımcıların kendilerini rahat ifade edebilmeleri için görüşmelere süre sınırı konulmamıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmadaki doğrudan alıntılar, verileri oluşturmaktadır. Kişilerin düşüncelerini, deneyimlerini, duygularını ortaya çıkarmaya yarayan doğrudan alıntılar, nitel çalışmalarda ham verileri oluşturur (Patton, 2014). Olguyu açıklamaya yarayan temalara ham verilerden elde edilen kodlarla ulaşılır. Ardından bulgular betimsel bir anlatımla sunulur. Nitel araştırmalarda veriler detaylı bir şekilde değerlendirilir ve katılımcıların ifadelerine doğrudan yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Mevcut çalışmada da ham verilerden hareketle kodlara ulaşılmıştır. Betimsel bir anlatımla bulgular tanımlanmıştır.

Betimsel analiz bir çerçevenin oluşturulması, çerçeveye göre verilerin düzenlenmesi, verilerin doğrudan alıntılarla zenginleştirilerek bulguların tanımlanması, ilişkilendirme, anlamlandırma ve karşılaştırma yoluyla bulguların yorumlanması aşamalarından oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Mevcut çalışmada da bu aşamalar göz önünde bulundurularak betimsel analiz yapılmıştır. Öncelikle veriler, ses kayıtlarının transkriptleri alınarak bilgisayar ortamında yazıya çevrilmiştir. Ses kayıtları toplam 250 dakikadır. Kayıtların transkripti 48 sayfadan oluşmuştur. Eşcinsel yönelimden rahatsızlık duyma literatüründen hareketle belirlenen temalar çerçevesinde katılımcı görüşlerinden direkt alıntılar yapılarak bulgular tanımlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Gerçekleştirilen bir araştırmanın bilimselliğinin sınanmasında kullanılan en yaygın iki ölçüt geçerlik ve güvenirlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Geçerlik, çalışmadan elde edilen sonuçların doğruluğu ile ilgilidir. Dış geçerlik ve iç geçerlik olmak üzere iki kısma ayrılır. Mevcut çalışmanın sonuçlarına ulaşırken yapılan gözlemlerin ve ölçümlerin ele alınan konuyu yansıtabilmesi iç geçerliği ifade eder. Dış geçerlik ise bu sonuçların benzer gruplar arasında karşılaştırılabilmesi ile ilgilidir (LeCompte ve Goetz, 1982).

Mevcut çalışmada kısa süreli bir görüşmenin katılımcıların araştırmacı etkisinde kalmalarına yol açabileceği düşünülerek uzun süreli görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Böylece katılımcıların bir süre sonra rahatlayarak deneyimlerini samimi bir şekilde aktarmalarına imkan sağlanmıştır. Veri çeşitleme stratejisi kullanılarak katılımcıların birbirinden farklı bakış açılarına ve deneyimlerine zengin bir şekilde çalışmada yer verilmiştir. Yanlış anlaşılmanın önüne geçmek ve deneyimi olduğu gibi ortaya koyabilmek için katılımcı teyitleri alın-

mıştır. Katılımcı teyidi, görüşmeler sürecinde elde edilen verilerin araştırmacı tarafından özetlenmesi ve katılımcılardan eklemek veya değiştirmek istedikleri yerin olup olmadığının sürekli sorulması yoluyla edinilmiştir. Araştırmanın ve sonuçların inandırıcılığı böylece artırılarak iç geçerlik sağlanmıştır.

Çalışmanın ham verilerinden elde edilen alt kodlar, kodlar, alt temalar ve ana temalar düzenlenmiş bir halde sunulmuştur. Bu aşamada herhangi bir yorumda bulunulmadan veriler aktarılmıştır ve katılımcılardan yapılan doğrudan alıntılarla betimlemeler yapılmıştır. Nicel araştırmalarda olduğu gibi genelleme yapma amacı bu araştırmada olmadığından, çalışma amacına uygun kişilerle çalışma yürütülmüştür. Mevcut çalışmanın aktarılabilirliği böylece artırılarak dış geçerlik sağlanmıştır.

Güvenirlilik, çalışmadan elde edilen sonuçların tekrar edilebilirliğini merkeze alır. Aynı verileri kullanan bir başka araştırmacının mevcut çalışmanın sonuçlarını elde edip edemeyeceğidir (LeCompte ve Goetz, 1982). Mevcut çalışmada elde edilen veriler, bir başka araştırmacı tarafından tekrar incelenmiştir. Veriler araştırmacı tarafından yeniden kodlanıp temalara ayrılmıştır. Ardından mevcut çalışmanın araştırmacısı ile diğer araştırmacının kodları karşılaştırmıştır. Her iki kod arasında %85 oranında tutarlılık olduğu saptanmıştır. Böylece mevcut çalışmada güvenirlilik elde edilmiştir.

Bulgular

Yetişkin bireylerin eşcinsel yönelimlerinde değişim olması talebiyle psikolojik danışmaya başvurma deneyimlerinin incelendiği çalışmada, bireylerin psikolojik danışmaya başvurmaları üzerinde eşcinsel yönelime karşı tutumlarının, eşcinsel yaşam tarzına karşı tutumlarının ve heteroseksüel yaşam tarzı isteklerinin etkili olduğu görülmektedir.

Eşcinsel yönelime karşı tutum ana temasında eşcinsel yönelimden hoşnut olmamaları, sonradan eşcinsel olmaya dair görüşleri, yetiştirilme tarzına dair görüşleri eşcinselliğe bakışlarını şekillendirmektedir. Umudun, psikolojik sıkıntılar, yalnızlık ve sosyal sorunlar, dini inanç unsurları ise psikolojik danışmaya gitmeye karar vermelerinin altında yatmaktadır.

Eşcinsel yaşam tarzına karşı tutum ana temasında ilişki ihtiyacına yönelik görüşler, ilişkilerin içeriğine dair görüşler ve istememeye dair görüşler katılımcıların eşcinsel ilişkilere bakış açılarını oluşturmaktadır. Ait hissetmemek ve rahatsız olunan noktalar ise katılımcıların LGBT gruplarına bakış açılarını oluşturmaktadır.

Heteroseksüel yaşam tarzı istekleri ana temasında evlilik isteği ve karşı cinse ilgi duymak katılımcıların evliliğe bakış açılarını oluşturmaktadır. Çocuk sahibi olmak istemek ve çekingenlik ise çocuk sahibi olmaya bakışlarını şekillendirmektedir.

Bulgular incelendiğinde, bireylerin eşcinsel yönelimlerinde değişim olması talebiyle psikolojik danışmaya başvurmaları üzerinde yukarıda sayılan pek çok unsurun etkili olduğu görülmektedir. Tablo 2’de ulaşılan ana temalar, alt temalar ve kodlar yer almaktadır. Direkt alıntılar verilirken parantez içerisinde katılımcı kodları ve katılımcıların yaşları yer almaktadır.

Tablo 2: Ulaşılan Ana Temalar, Alt Temalar ve Kodlar

Ana Temalar	Alt Temalar	Kodlar
Eşcinsel Yönelime Karşı Tutum	Eşcinselliğe Bakış	Hoşnut Olmamak
		Sonradan Eşcinsel Olmaya Dair Görüşler
	Psikolojik Danışmaya Gitmeye Karar Vermek	Yetiştirilme Tarzına Dair Görüşler
		Umut
		Psikolojik Sıkıntılar
Eşcinsel Yaşam Tarzına Karşı Tutum	Eşcinsel İlişkilere Bakış	Yalnızlık ve Sosyal Sorunlar
		Dini İnanç
		İlişki İhtiyacına Yönelik Görüşler
	LGBT Gruplarına Bakış	İlişkilerin İçeriğine Dair Görüşler
		İstememeye Dair Görüşler
Heteroseksüel Yaşam Tarzı İsteği	Evliliğe Bakış	Ait Hissetmemek
		Rahatsız Olunan Noktalar
	Çocuk Sahibi Olmaya Bakış	Evlilik İsteği
		Karşı Cinse İlgi Duyamak
		Çocuk Sahibi Olmak İstemek
		Çekingenlik

Eşcinsel Yönelime Karşı Tutum

Eşcinselliğe bakış

Hoşnut olmama kodu kapsamında katılımcıların dördünün eşcinsel yönelimlerinden rahatsızlık duydukları ve yönelimi kabullenmek istemedikleri görülmektedir. Katılımcıların bu kapsamdaki ifadelerine şunlardır:

“Ben en başından beri rahatsızlık duyuyorum. Dediğim gibi ben 17 yaşındayken başladı bu olay. O günden beri hayatımı cehenneme çevirdi. Daha da daha da büyüdü. Ben de o tarz eğilimleri gerçekleştirmek istemedim.” (K2, 25)

“Hep rahatsızdım. Yani daha çok cinsel bir şeylerin başladığı zaman. Ergenliğe girince... Bundan kurtulmam gerektiğini de düşündüm. Bu şekilde. Bi değişikliğin farkındaydım, bir sorunun farkındaydım her zaman.” (K3, 18)

“15-16 yaşlarımdan beri rahatsızlık duyuyorum. Fark ettiğim andan beri.” (K5, 25)

“Bu dürtülerim bende 7-8 yıldır var. En başından beri rahatsızlık duyuyorum ve hiçbir zaman bunu kendimde kabullenemedim diyebilirim.” (K6, 19)

Eşcinsel yönelim konusunda katılımcıların ikisi doğuştan değil sonradan eşcinsel olunabileceğine vurgu yapmaktadırlar. Katılımcıların ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“Ben çocukluğumdan biliyorum ilk başlarda ergenlik çağında eşcinsel olmadığını biliyorum. Ama açık konuşmam lazım kusura bakmayın. Ben porno videolar izleyince tesadüf olarak eşcinsel pornoya denk geldim. Onu izlemeye başladım. Ondan hoşlanmaya başladım filan.” (K1, 25)

“Aslında ben 15 yaşlarıma kadar eşcinsellik diye bi şey aklımda yoktu. Hatta 13 yaşında bir kıza aşık olmuştum. Gayet normal bi heteroseksüeldim... Ama bi şeyler oldu 16-17 yaşlarımda ufak ufak mesela minibüste giderken erkekler hoşuma gitmeye başladı, ilgimi çekmeye başladı. Yavaş yavaş o ilgi arttı... İlk başlarda değildim aslında. Sonradan oldu.” (K2, 25)

Katılımcıların üçü eşcinsel yönelimin gelişmesine dair görüşlerini aktarırken yetiştirilme tarzları üzerinde durmaktadırlar. Tamamı erkeklerden oluşan katılımcıların üçünün bu koddan üzerinde durdukları noktalar özdeşim sorunu ve ailenin etkisidir.

“...beni babam istismar etti cinsel anlamda. Yani tam bir cinsel istismar demiyim ama işte öyle seviyordu cinselliğimle seviyordu beni. Elliyordu, okşuyordu o tarz şeyler vardı. Zaten istismar bu oluyor ve uzun yıllar sürdü.” (K3, 18)

“Sürekli babaannemle mevlütlere giderdim, mevlütlerde o esnada baş örtüsü takardım. Hiç olmaması gereken bir şey aslında ama babaannemle beraber baş örtüsü takardım çünkü rol model olarak kendime babaannemi benimsemiştim. Onunla yattığımdan dolayı.” (K5, 25)

“Yani ben şöyle söyliyim benim annem çok dominant bir insan. Benim her şeyime karışırdı, ne giyeceğime, ne yiyeceğime dair. Arkadaş çevreme her şeye karışırdı. Ailedeki en son söz, tek söz ondan çıkardı. Babam çok pasif bir insandı. İdol alınacak bir insan değildi. Etrafımda idol alınacak bir erkek hemen hemen yoktu diyebilirim.” (K6, 19)

Psikolojik danışmaya gitmeye karar vermek

Katılımcıların üçü eşcinsel yönelimleri nedeniyle psikolojik danışmaya gitmeye karar vermelerinden bahsederken umut üzerinde durmaktadırlar. Terapi almış kişileri dinlemek, konu ile ilgili kitapları okumak ve başvurdukları psikoloğa güvenmek bu kodda üzerinde durulan noktalardır:

“Ben araştırmaya başlayınca ... (bir psikolog) denk geldim. Ondan önce bir kitaba denk geldim, eşcinsellikten iyileşmek diye. Yazarın ismini unuttum, yabancı bir yazar zaten Türkçe çevirisi. Onu okumaya başladım ve baya iyi geldi filan.” (K1, 25)

“Ya bi kere daha önce böyle bi şey görmediğim için bi mucize gibi gelmişti. Yani şaşırdım. Dedim kesin bi umut doğdu içime. Böyle bi alanda çalışma yapan bir psikolog var. Videolarını izledim ikna oldum.” (K2, 25)

“Forumdaki yazıları okuduktan sonra böyle birincisini okudum, aa benim gibi, ikincisini okudum, benimle aynı şeyler. Baktığımda genel çerçeve baktığımda benimle aynı şeyleri yaşamış, aynı şeyleri görmüş, çoğu travmamız aynı olan insanlarla bir ortak nokta gördüm ve yalnız olmadığımı hissettim.” (K3, 18)

Psikolojik sıkıntılar kodu kapsamında katılımcıların üçünün psikolojik danışmaya başvurmaları üzerinde etkili olan duygusal zorluklar yer almaktadır:

“...bundan kurtulmaya çalışıyordum sürekli. Çünkü gerçekten yani çok zor şeyler yaşıyordum, kendi içimde çok büyük çatışmalar yaşıyordum.” (K2, 25)

“...bazı günler çok kötü oluyorum. İntihar noktasına kadar geliyorum. Ki bu zamana kadar iki kere oldu. Ve bunun psikolojik olarak sizi çok yıprattığı zamanlar oluyor.” (K4, 23)

“Yani psikolojik olarak kendini iyi hissetmiyorsun. Sürekli takıntılı depresif haldesin çocuk olmana rağmen. Yani insan çocuk olduğunda güler, eğlenir, oynar, ne bileyim işte arkadaşlarla gider. Bende öyle bir durum yoktu.” (K5, 25)

Altı katılımcıdan 4'ü psikolojik danışmaya başvurmalarında etkili olan yalnızlık ve sosyal sorunlar üzerinde durmaktadırlar. Başka birisiyle paylaşamamak, sosyal sorunlar ve evlilikteki sorunlar kodda üzerinde durulan noktalardır:

“Bi de aileye bir çocuk anlatamıyorsa baya zor oluyor. Ben 25 yaşımıdayım iyileştikten sonra bile anlatamam.” (K1, 25)

“...doğru düzgün kimseye anlatmadığım bir şeydi bu. Bunu psikoloğa anlatmak bile çok zordu benim için. Özellikle sosyal fobiler ve asosyalite gibi şeyler yaşayan biriydim. Psikoloğa bile iki ay sonra aradım.” (K2, 25)

“...çok insanın içindediniz. Dernekte raporlar filan veriyorum. Ama bir arkadaşım yok, bir dostum yok. İkili ilişkilerde kötüyüm. Kız arkadaşlar yok. Yani kötü bir iletişim, sosyal anlamda kötü bir şey.” (K3, 18)

“... çevrenizdeki insanlar sizi kötü görüyorlar. Ve siz onlara bu sorunu anlatamadığınız için çevresinden dolanmanız gerekiyor. Çok yorgunum diyip, uyku mu alamadım diyorsun çünkü bu sorunu anlatamıcan.” (K4, 23)

Dini inanç kodunda katılımcıların üçünün psikolojik danışmaya başvurmaları üzerinde dini inançlarının etkisi olduğu belirtilmektedir:

“Zaten insanlar dünyaya sınav için gelmiş. Bunu daha zor bir sınav olarak düşünülüp bunun üstünden gelebilmesi lazım. Ve bunu böyle tahammül edip hayatını böyle devam etmesi lazım. Öyle düşünüyorum.” (K1, 25)

“Hani bi zamanlar bunun bi imtihan olduğunu düşünüyordum. Yani Allah bu insanları biliyor işte çeşitli imtihanlara sokuyor işte kimisi parayla kimisi evlatla filan bir sürü örnek var.” (K4, 23)

“Bu süreci inanmaya başladım artık yani duygularımı ben kontrol edemiyorum. Duygularımı kontrol edemediğimde ise Allah beni böyle yaratmıştı.” (K5, 25)

Eşcinsel Yaşam Tarzına Karşı Tutum

Eşcinsel ilişkilere bakış

İlişki ihtiyacına yönelik görüşler kodu kapsamında katılımcıların ikisi, eşcinsel bir bireyin eşcinsel ilişkiye duyduğu ihtiyacın nedenlerine değinmektedirler:

“Zaten hiçbir zaman bir eşcinsel erkeğe ilgi duymadım. Çünkü adam gibi adam tabiri vardır ya, dağ gibi. Hep onlara imrendim. Hep onlara ilgim oldu. .... Zaten hepsi de babama beniyorlardı.” (K2, 25)

“Bir baba açığı var, babam biraz ilgisiz biri. O ilgiyi göremediğimiz için o açığı kapatacak birini arıyorsunuz.” (K3, 18)

İlişkilerin içeriğine dair görüşler kodu kapsamında iki katılımcı, kendi deneyimlerinden de hareketle eşcinsel ilişkilerden bahsetmektedirler:

“Bir sürü insan geçiyor, yıpranan siz oluyorsunuz. Ömrünüzden giden siz oluyorsunuz. Günün sonunda üzülen taraf bu durumda genellikle pasif kimlikli insanlar oluyor.” (K3, 18)

“Eşcinsel bir birey hayattan zevk alamıyor maalesef. Eğer derseler ben bu şekilde iyiyim diye, yani onları da onaylarım, kabul ederim fakat böyle olmadığını zaten kendi deneyimimle biliyorum.” (K5, 25)

Katılımcıların ikisi, eşcinsel bir ilişki istememeleri üzerinde durmaktadırlar. Pişman olacağını düşünme bu bağlamda üzerinde durulan noktalardır. Katılımcıların doğrudan ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

“...aniden o anda bi zevk almak için erkeği düşünebilirim filan ama böyle bir ilişkim olsun diye veya bir erkekle beraber olsam böyle mutlu yaşasam filan bi şey yok.” (K1, 25)

“Sonuçta istemsizce biliyordum yanlış bir şey olduğunu, ona inanıyorum ben. O yüzden ben hiç yaşamadım. O dürtüler gelince istiyor insan ama dururdum her seferinde.” (K6, 19)

LGBT gruplarına bakış

Katılımcıların üçü LGBT gruplarından bahsederken grupların tutumları ile kendi bakış açıları arasındaki farklara değinmektedirler. Grupların kendilerini temsil etmemesi, ait hissetmemek bu kodda üzerinde durulan noktalardır:

“Dindar olmasaydım belki gruplarda bulunmak isterdim ama dindar olduğum için bulunmak istemezdim.” (K1, 25)

“Orası da bana uygun bir yer değil. Çünkü ben evet eşcinselim de oradaki insanlar daha şey, daha rahat, daha serbest. Bana göre değil yani.” (K4, 23)

“O ortamda gey var işte, lezbiyeni var, transı var her türlü insan var. Ben mesela sevmezdim çünkü duygusal açıdan onların hepsi bunu kabullenmişler, ben bunu kabullenemedim.” (K6, 19)

Rahatsız olunan noktalar kodu kapsamında üç katılımcı, kendilerini rahatsız eden deneyimlerden bahsetmektedirler:

“Biraz da ideolojik yaklaşıyorlar. Zaten netflix olsun küresel dünya olsun biraz bu konularda çok daha değişti ve bunu normalleştirmeye çalışıyorlar. Ama aslında bir hastalığı bir rahatsızlığı normalleştiriyorlar.” (K3, 18)

“Gösteri yürüyüşlerinde eşcinsel hakları yerine gidip siyasi amaçlı şeyler yapıyorlar. Veya gidip dini değerlere sayıp sövüyorlar. ... Bu bana uymuyor açıkçası. Benim hayat tarzıma şey değil. Veya eşcinseller içinde açık ilişki filan.” (K4, 23)

“Lgbt dernekleri daha çok finanse ediyorlar, Amerika yapıyor bunları. Dernekler ne kadar çok şey deseler, bizi finanse etmiyorlar, biz kendi aramızda para topluyoruz filan saçma sapan palavralar uydursalar da Amerika tarafından finanse edildiklerine dair belgeler mevcut.” (K5, 25)

Heteroseksüel Yaşam Tarzı İsteği

Evliliğe bakış

Katılımcıların yanıtları analiz edildiğinde üç katılımcının karşı cinsle evlenmeye dair istek ve motivasyonlarının olduğu görülmüştür. Bu kapsamda evlilik isteği kodu ortaya çıkmıştır:

“Ben iyileştikten sonra evlenmeyi düşünüyorum.” (K1, 25)

“...bu ilişkimde artık her şeyi yapabileceğimi, normal bir erkeğin yapabileceği her şeyi yapabileceğimi fark ettim. Artık korkmuyorum. Hatta nasip olursa evlenmek isterim doğru kişi karşıma çıkarsa.” (K2, 25)

“Evet en çok zorlanan da benim ama benden sonraki insanlar benden sonraki işte ailem, zürriyetim, çocuklarım vesaire sağlıklı yapıya sahip olacaklar. Yani sağlıklı bir aile yapısı kurmak istiyorum.” (K3, 18)

“Ben de kesinlikle evlenmeyi düşünüyorum.” (K6, 19)

Altı katılımcıdan dördü psikolojik danışmaya başvurmalarının ardından eşcinsel yönelimlerindeki azalmadan ve karşı cinsle duydukları ilgiden bahsetmektedirler:

“Çok büyük ilerleme kaydettim. Hatta yani eşcinsel eğilimlerim çok azaldı. Hala bi tık var, yok değil. Muhtemelen ömrümün sonuna kadar da benimle gidecek. Benim bi parçam. Ama bi yüzde doksan azaldı. Hatta bi kız arkadaşım var. O şekilde.” (K2, 25)

“...dün bi kadın profili gördüm. Kişilik anlamında misal hayranlık duyuyorum. Hayranlık duyunca ister istemez insan cinsel anlamda da farklı anlamlarda da ilgi duyuyor.” (K3, 18)

“Şu an sonuç, erkeklere karşı ilgi duymayan, erkekleri sadece arkadaş gibi gören, sosyal çevresi olan, asosyallikten sosyal bir bireye geçmiş olan birisi olarak çıktım karşınıza.” (K5, 25)

“...duygusal bir bağlantı hissetmiyorum erkeklere karşı ama mesela terapi sürecimden sonra yok oldu gibi erkeklere karşı cinsel olarak, duygusal olarak. Kadınlara çekim duyuyorum.” (K6, 19)

Çocuk sahibi olmaya bakış

Katılımcılar üçü baba olma isteklerinden bahsetmektedirler. Doğrudan ifadelere aşağıda yer verilmiştir:

“Ben biliyorum, ailem çocuk yetiştirirken hatalar yapmış. Onları yapmayarak ben çok iyi bir baba olabilirim.” (K1, 25)

“Kendimi her zaman güzel bir aile kuracağıma inandırdım. .güzel evlatlarım, çocuklarım, güzel bir nesil yetiştiricem, iyi bir baba olucam, hep bu kafadaydım.” (K3, 18)

“Evet bazen düşünüyorum hani çocuğum olsa nasıl olurdu, güzel olurdu açıkçası. Sonuç itibariyle ben de bir insanım. Fikir olarak güzel bir şey.” (K4, 23)

Çekingenlik kodu kapsamında iki katılımcı çocuk yetiştirmeye dair kaygılarından ve isteksizliklerinden bahsetmektedirler:

“Çocuk, çoluk çocuk bana göre şeyler değil. Çocuk sevmiyorum yani. Belki korkuyor da olabilirim bilmiyorum. Babam beni doğru düzgün yetiştiremedi ben de onu yetiştiremem diye.” (K2, 25)

“Ben rahatlıkla çocuk yapabilirim, sıkıntı yok. Çocuğum olabilir. Ama benim babam beni evden kovduğu gibi ben de aynı şekilde çocuğumu yarı yolda bırakmak istemiyorum.” (K5, 25)

Sonuçlar ve Tartışma

Eşcinsel Yönelime Karşı Tutum Ana Temasına Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Eşcinsel yöneliminde değişim olması talebi ile psikolojik danışmaya başvuran kişilerin eşcinsel yönelimi anormal olarak nitelendirdikleri görülmektedir. Eşcinsel yönelimi normal olarak nitelendiren kişi için bu yönelime sahip olmak kabul edilebilirken; anormal olarak nitelendiren kişinin rahatsızlık duyduğu çıkarımı yapılabilir. Bayraktar’a (2020) göre de eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyan kişi ile bu yönelimini kabul eden kişi birbirinden farklı değerlendirilmelidir. İlgili literatür incelendiğinde eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyan kişilerin içselleştirilmiş homofobi çerçevesinde ele alındığı görülmektedir (Wen ve Zheng 2019; Yalçınoğlu ve Önal, 2014). Ancak mevcut çalışmanın bulguları göz önünde bulundurulduğunda kişilerin eşcinselliğin toplumsal olarak kabul edilmemesine değil, kendi duydukları rahatsızlığa vurgu yaptıkları söylenebilir. Nitekim Beckstead (2002) tarafından yapılan bir çalışmada da katılımcılar eşcinselliğin dini veya toplumsal kabulünün olmamasını değil eşcinselliğin kendisinin hayatları ile uyumsuz olduğunu ifade etmektedirler. Eşcinselliğe içselleştirilmiş homofobi çerçevesinden bakılmasına karşı çıkmaktadırlar. Onlara göre eşcinsel yönelim, kendi başına memnun olmadıkları bir durumdur.

Eşcinselliğe bakış açılarından bir diğeri, sonradan eşcinsel olmaya yapılan vurgudur. Eşcinsel porno izlemenin, eşcinsel yönelime zemin hazırladığı üzerinde durulmaktadır. Eşcinsel pornografi çeşitli eşcinsel davranışları ve ilişki türlerinin izleyiciler tarafından benimsenmesine yol açabilir. Nitekim Maina ve arkadaşları (2016) tarafından eşcinsel yönelime zemin hazırlayan faktörler erkek katılımcılar üzerinde incelenmiştir. Çalışmada katılımcıların %69'u porno izlediklerini ifade etmektedirler.

Eşcinsel kimlik gelişiminin yanı sıra porno izlemek, mevcut yönelimi heteroseksüel olan kişinin de eşcinsel yönelimi benimsemesine yol açabilmektedir. Nitekim Golom ve Mohr (2011) tarafından eşcinsel pornografi izlemenin, heteroseksüel bireylerin eşcinsel yönelime karşı tutumları üzerindeki etkisinin incelendiği çalışmada 198 kişi yer almıştır. Katılımcılara eşcinsel ve heteroseksüel porno videolar izlettirilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre gey pornografi izlemek katılımcıların eşcinsel erkeklere karşı daha olumlu bir tutum takınmalarına yol açmıştır. Pornografi izleme ile eşcinselliğe karşı tutum arasındaki ilişkinin incelendiği bir başka çalışmaya göre de erkelerde eşcinsel pornografi izlemek başkalarının eşcinsel yönelime sahip olabileceği kabulüne yol açmaktadır (Wright & Bae, 2013). Olumlu bir tutum takınmak ve eşcinsel davranışları kabul etmek, kişinin bu davranışları gerçekleştirmesinin önünü açabilir.

Yetiştirilme tarzına dair görüşler kodunda eşcinsel yönelimin ortaya çıkışında çocuğun büyüdüğü ortamın cinsel yönelimi üzerindeki etkisi vurgulanmaktadır. Nitekim eşcinsel yönelim psikodinamik yaklaşımlar açısından çocuğun aynı cinsiyetten ebeveyniyle özdeşim kuramaması sonucu aynı cinsiyetten diğer insanlara karşı yabancılaşma yaşaması olarak görülmektedir (Beckstead, 2002). Çalışmada katılımcılar erkek yetişkinlerden oluştuğu için babanın eşcinsel yönelimin ortaya çıkışındaki rolüne değinilmektedir. Freud (2020) çocukluk döneminde baba figürünün, çocuğun eşcinsel yöneliminin önemli bir belirleyicisi olarak görmektedir. Mevcut çalışmadan elde edilen bulgulara göre babanın rol model alınamadığı bir ev ortamında, erkek çocuğun baba ile sağlıklı bir özdeşim kurmasının güçleştiği yorumu yapılabilir. Erkek çocuğun babasıyla özdeşim kuramamasının, çocuğun anneye veya bakımveren kadınla özdeşim kurmasının önünü açtığı söylenebilir. Freud (2020) da eşcinsel yönelimin ortaya çıkışında anneye aşırı bağlanmanın önemini vurgulamaktadır. Anneye aşırı bağlanma, anne ile özdeşimi beraberinde getirmektedir. Kişi, annesi kendisi-

ni nasıl seviyorsa aynı şekilde kendisini sevebilecek bir başka erkek arayışına girmektedir. Böylece kişi annesi ile kurduğu bağlanma şeklinin aynısını eşcinsel bir ilişkide kurmak istemektedir (Akvardar ve ark., 2015). Burada Freud'a (2020) göre önemli bir diğer nokta, eşcinsel erkeklerin kadınlara karşı koşullanmalarıdır. Bu koşullanma, bir erkeğin diğer bir erkeğe yönelmesinin altında yatmaktadır. Benzer olarak Weiss ve arkadaşları (2010) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada da katılımcılar eşcinsel yönelimin ortaya çıkmasında aile dinamiklerinin ve yetiştirilme tarzının önemine dikkat çekmektedirler. Baba ile fiziksel ve duygusal yakınlık kuramamak, erkek bireyler için eşcinsel cinsel yönelimin sebebi olarak değerlendirilmektedir.

Eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyan bireylerin psikolojik danışmaya başvurumaları üzerinde etkili olan faktörlerden ilkinin umut oluşturmaktadır. Umuduna bakıldığında kişilerin okudukları kitaplardan ve forum yazılarından etkilendikleri görülmektedir. Belirtilen kitaplarda ve yazılarda eşcinsel yöneliminden dolayı zorluk yaşayan ve psikolojik danışma süreci sonrasında eşcinsel yönelimlerinde değişim meydana gelen danışanların hikayelerine yer verilmektedir (Nicolosi, 2011). Weiss ve arkadaşları (2010) eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyan kişilerin, kendileri gibi zorluk yaşayan diğer kişileri gördükçe olumlu hislerinin arttığını söylemektedir. Kitaplarda ve yazılarda eşcinsel yöneliminden dolayı zorluk yaşayan kişilerin yanı sıra psikolojik danışma süreciyle birlikte yöneliminde değişim meydana gelen kişiler de yer almaktadır (Nicolosi, 2016a). Yöneliminde değişim yaşayan kişileri okumanın, katılımcılarda kendi eşcinsel yönelimlerinin de değişebileceğine dair umudu arttırdığı söylenebilir.

Eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyan kişi için bu alana dair çalışmalar yapan bir psikolog ile karşılaşmanın umut verici bir durum olduğu ifade edilmektedir. Danışanın sorun olarak gördüğü konuya psikoloğun da danışan perspektifinden yaklaşmasının, danışan için umut verici olduğu yorumu yapılabilir. Psikoloğun veya psikolojik danışmanın bu noktadaki tutumu postmodern yaklaşımlar çerçevesinde ele alınabilir. Tarragona'ya (2008) göre postmodern yaklaşımların genel özelliklerinden biri danışanın psikolojik danışma sürecinin başrolünde görülmesidir. Danışan kendi hayatının uzmanı olarak görülür ve psikolojik danışma sürecinin hedeflerini belirler. Danışanı kendi hayatının uzmanı olarak görmenin, psikolojik danışma sürecine neyi sorun olarak getiriyorsa, danışmanın da onu sorun olarak görmesine olanak tanıdığı söylenebilir. Beckste-

ad ve Morrow'a (1999) göre kişilerin cinsel yönelimlerinde değişim talebiyle psikolojik danışmaya gitmeleri kişisel değer sistemleri ve neyin doğru olduğuna dair kendi tutumları ile ilgilidir. Bu tutuma önem vermek, eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyan kişinin duyduğu rahatsızlığı psikolojik danışma sürecinin merkezine koymayı gerekli kılar. Nitekim postmodern yaklaşımlarda modernist yaklaşımlardaki tanımlamalar yerine danışanın psikolojik danışma sürecine taşıdığı konular üzerinde durulur (Kararımak ve Bugay, 2010) ve danışan, kendi hayatında aktif bir rol oynar (Neimeyer, 1993). Postmodern yaklaşımların bu özelliklerinin, danışanın kendileri için sorun olan bir durumun danışman olarak da sorun olarak görülmesine imkan tanıdığı söylenebilir.

Psikolojik danışmaya gitmeye karar vermek üzerinde etkili olan faktörlerden bir diğeri kişilerin yaşadıkları psikolojik sıkıntılardır. Sutton (2020) kişilerin eşcinsel yönelimlerinden rahatsızlık duysalar da duymasalar da çeşitli psikolojik sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmektedir. Yaşanan sıkıntılar arasında kaygı, depresyon, bipolar bozukluğun yanısıra geçmiş ve mevcut ilişki zorlukları yer almaktadır. Buradan hareketle eşcinsel yönelime sahip olmanın kişileri rahatsız edebildiği söylenebilir. Nitekim Beckstead (2002) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da katılımcılar eşcinsel yönelimlerini astım, diyabet, kanser gibi bir hastalık olarak nitelendirmektedirler. Mevcut çalışmada da kişilerin eşcinsel yönelimi kabul edilebilir bulmadıkları görülmektedir. Doğru bulmadıkları bir yönelime sahip olmak, kendi içlerinde çatışma yaşamalarına yol açabilir. Yaşanan sıkıntılardan dolayı katılımcıların intiharı etmeyi düşündükleri ve denedikleri görülmektedir. Eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyan bireyler kendilerini öldürme noktasına gelebilmektedirler (Weiss ve ark., 2010). Bunun nedeni, kişilerin kendi içlerinde yaşadıkları çatışmaya bir çözüm bulamamaları olabilir.

Katılımcıların eşcinsel yönelimlerini sosyal çevreleri ile paylaşamamak kendilerini yalnız hissetmelerine yol açmaktadır. Weiss ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan bir çalışmada da eşcinsel yönelimli katılımcılar eşcinsel yönelimleri hakkında diğer insanlarla konuşmadıklarından dolayı kendilerini yalnız hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bu sürecin kişinin psikolojik danışmaya başvurması üzerinde etkiye sahip olduğu yorumu yapılabilir. Bunun yanında kimseyle paylaşamamaktan dolayı yaşanan yalnızlık beraberinde sosyal sorunları da getirmektedir. İnsanlarla iletişimlerinin azalmasına, arkadaş edinemeye, sağlıklı ilişkiler kuramamaya ve kişi evliyse eğer evliliğinde problemler

yaşamısına neden olmaktadır. Shidlo ve Schroeder (2002) tarafından eşcinsel yönelimi değiştirme isteğinin altında yatan sebeplerin incelendiği çalışmada 202 kişinin deneyimleri incelenmiştir. Evliliklerini devam ettirme isteği, katılımcıların bir kısmının eşcinsel yönelimlerinin değişmesini isteme sebebi olarak saptanmıştır. Farklı çalışmalarda da katılımcılar, mevcut evliliklerini sürdürme isteklerini, değişim talebiyle psikolojik danışmaya başvurmalarının sebebi olarak belirtmişlerdir (Flentje ve ark., 2014; Karten ve Wade, 2010). Buradan hareketle evliliklerinin, kişilerin değişim talebini etkileyen bir faktör olduğunu söylenebilir. Evliliğin değişim isteğindeki önemli rolü, çalışmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Mevcut çalışmanın bulgularında katılımcılar yaşadıkları problemlerden dolayı psikolojik danışmaya gitmeyi tercih ederken, bir başka çalışmada katılımcılar sosyal destek ihtiyacında olduklarını belirtip kendilerini anlayabilecek birini bulma ümidi ile çeşitli sohbet odalarına girdiklerini ifade etmektedirler. Kendileri gibi eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyan başka kişilerin olup olmadığını görmek istemektedirler (Weiss ve ark., 2010). Bu durum, kişilerin yalnızlık ve sosyal sorunlara karşı psikolojik danışmaya gitmekten farklı tutumlar sergileyebildiklerini göstermektedir.

Dini inanç, kişilerin eşcinsel yönelimlerinden rahatsızlık duyup psikolojik danışmaya gitme sebeplerinden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. İnançlarına bağlılıklarının, psikolojik danışmaya gitme kararı üzerinde de etkili olduğu söylenebilir. Tozer ve Hayes (2004) tarafından dini inancın kişilerin eşcinsel yönelimlerinden dolayı psikolojik danışmaya gitmeleri üzerinde etkisinin incelendiği çalışmada, dini inanca hayatlarında merkezi bir rol veren katılımcıların bu tutumları ile psikolojik danışmaya gitmeleri arasında önemli bir ilişki saptanmıştır. Mevcut çalışmada da psikolojik danışmaya giden kişilerin danışma sürecine başvurularında dini inançlarını eşcinsel yönelimlerine karşı olarak görmelerinin önemli bir motivasyon unsuru olduğu yorumu yapılabilir. Benoit'e (2005) göre de kişinin eşcinsel yönelimi ile dini inancı arasındaki uyumsuzluk, eşcinsel yöneliminin değişmesi talebiyle psikolojik danışmaya başvurusunun altındaki temel nedendir. Bu kişilere göre dini kimlik, cinsel kimlikten önce gelmektedir.

Dini kimliği hayatının merkezine koyan kişilere yaklaşımın nasıl olması gerektiği, postmodern kuramların danışanı merkeze alma ilkesi çerçevesinde ele alınabilir. Danışanın dünya görüşünü, değerlerini incelemek psikolojik danışmayı faydalı hale getirmektedir. Bundan dolayı danışanlara yaklaşırken dini inançlarını dikkate

almak gerekmektedir (Hamilton ve Henry, 2019). Cox ve Pruden'e (2020) göre danışanın yaşamında neyin önemli olduğunun danışman tarafından bilinmesi ve kabul edilmesi gerekir. Danışanın yaratıcı ile bağına saygı duyulması gerekir. Danışmanın psikolojik danışmanlık sürecinde nasıl bir yol izleyeceği de yine postmodern bakış açısıyla değerlendirilebilir. Danışanın sorun olarak nitelendirip çözüme kavuşturmak istediği konuyu, danışmanın da psikolojik danışma sürecinin hedefi olarak kabul etmesi gerektiği yorumu yapılabilir. Nitekim eşcinsel yöneliminden hoşnutsuz olan kişiyi kendi değerlerine aykırı olacak şekilde eşcinsel kimlik kabul etmeye zorlamak etik değildir (Throckmorton 1998; Yarhouse 1998).

Eşcinsel Yaşam Tarzına Karşı Tutum Ana Temasına Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Babanın çocuğuna ilgi ve sevgi göstermemesinin erkek çocukta eşcinsel yönelim gelişmesine neden olabileceği vurgulanmaktadır. Bunun nedeninin erkek çocuğun ilgi ve sevgi ihtiyacını bir başka erkekte araması olduğu ifade edilmektedir. İfade edilen ihtiyaçlar, duygusal ihtiyaçlar olarak nitelendirilebilir. Eşcinsel yönelimin temelinde de duygusal ihtiyaçların yattığı söylenebilir. Nicolosi (2011) de eşcinsel yönelimin derinlerinde yatan duygusal yakınlık ihtiyacına işaret etmektedir. Eşcinsel bir erkeğin karşısındaki erkekte aradığı şeyin cinsellik değil duygusal yakınlık olduğunu belirtmektedir. Maina ve arkadaşları (2016) tarafından eşcinsel yönelime zemin hazırlayan faktörlerin incelendiği çalışmada, ilk eşcinsel ilişkilerin çoğunlukla yakın arkadaşlar arasında olduğu belirtilmektedir. Arkadaşlık ilişkisinden cinsel bir ilişkiye geçiş, eşcinsel ilişkinin temelindeki duygusal yakınlık ihtiyacına işaret edebilir. Bunun yanı sıra babanın fiziksel yokluğu da çocuğu ile duygusal yakınlık kuramamasına neden olabilir. Nitekim Fatgehipon ve arkadaşlarına (2020) göre babanın fiziksel yokluğu ve bundan kaynaklı duygusal yakınlık kuramama sorunu, erkek çocuğunda eşcinsel yönelim gelişimine yol açmaktadır.

Erkek çocuğun baba figürüne ihtiyaç duyması, eşcinsel ilişki ihtiyacının bir nedeni olarak ifade edilmektedir. Bunun nedeni, kişilerin yaşadığı özdeşim sorunu olabilir. Kendi babaları ile özdeşim kuramamak, kendi cinsiyetinden kişilere karşı eksiklik hissetmelerine neden olabilir. Nicolosi'ye (2011) göre erkek eşcinseller için temel sorun, kendilerini aynı cinsiyetteki akranlarından aşağılık hissetmeleridir. Cinsel çekimin temeli de kişinin yaşadığı içsel eksiklik duru-

mudur. Freud'a (2020) göre özdeşim, çocuğun babasının kişilik özelliklerini ve erkeksiliğini içselleştirmesidir ve heteroseksüel gelişim bu şekilde ortaya çıkar. Baba ile özdeşleşememe, yetişkinlikte eşcinsellikle sonuçlanabilir. Baba ile özdeşim kurularak içselleştirilen özellikler ise erkek çocuğunun kadınlara yönelmesini sağlayabilir. Nitekim Adler'e (2017) göre eşcinsellik bireyin karşı cinsle bir araya geldiğinde yaşayacağı başarısızlıktan onu uzak tutan norm dışı bir yoldur. Freud'a göre güçlü bir babanın varlığı ise erkek çocuğun karşı cins ile ilişki kurabilmesini sağlar (Nicolosi 2016b).

Eşcinsel ilişkilerde bireylerin tatmin olamadığı vurgusu yapılmaktadır. Nicolosi (2016a) eşcinsel iki erkeğin ilişkisinde kadın erkek ilişkisinde olduğu gibi bir bütünleşmenin mümkün olmadığını belirtmektedir. Anatomik olarak birbirini tamamlama ve uyumlanma söz konusu olamadığı gibi psikolojik açıdan da kısıtlılık bulunmaktadır. İlişkide tatmin olamama, kişilerin hayal kırıklığı yaşamalarına neden olabilir. Tatmin olamamak, kişileri sürekli bir arayışa ve yeni kişilere yönlendirmektedir. Eşcinsel bireyler arasındaki açık ilişkiler ve çok eşliliğin yaygınlığı çeşitli araştırmalarla (Hoff ve ark., 2010; Kurdek ve Schmitt, 1986; Parsons ve ark., 2012; Seguin ve ark., 2017) ortaya konmuştur. Açık ilişkiler ve çok eşlilik, ikili ilişkiden tatmin olmamanın bir sonucu olarak görülebilir. Tatmin arayışıyla kişilerin bu tür ilişkilere başvurdukları söylenebilir. Ancak başvuru bu yollar da "Bir sürü insan geçiyor, yıpranan siz oluyorsunuz" ifadesinde görüldüğü üzere kişiler için bir çözüm olmamaktadır.

Eşcinsel yönelime sahip her bireyin eşcinsel bir ilişkiye sıcak bakmadığı görülmektedir. Eşcinsel erkek tarafından zaman zaman bir başka erkek arzulansa da bu arzuyu yerine getirmemenin de yollarının arandığı ifade edilmektedir. Eşcinsel yönelime sahip olmak ile yönelimi davranışa dökmek arasında farklılık olduğu söylenebilir. Bayraktar'a (2020) göre de eşcinsel yönelime sahip olmak ile bu yönelimi davranışa döküp yaşam biçimi haline getirmek birbirinden farklı durumlardır. Bireylerin kişisel bir tercih olarak eşcinsel ilişkilerle aralarına mesafe koydukları söylenebilir. Buradaki tercih konusu postmodern yaklaşımlar açısından değerlendirilebilir. Morgan'a (2000) göre tek bir doğru yerine çoklu doğrular vardır. İnsanlar kendi yaşamlarının uzmanıdır ve sorunlarını çözmekte kendilerine yardımcı olacak yeteneklere sahiptirler. Kişilerin kendi uzmanlıklarıyla yaptıkları tercihlere önem verilmesi gerektiği söylenebilir. Postmodern yaklaşımlar bu tutumu önemsemektedir. Nitekim postmodern yaklaşımların genel özelliklerinden

biri kişisel failliktir (personal agency). Buna göre kişi kendi hayatı hakkında kararları alan ve bunları eyleme döken kişi olarak nitelendirilir (Tarragona, 2008).

Kişiler kendi değerleriyle çeliştiği için LGBT gruplarına ait hissetmemektedirler. Kişisel değerler postmodern yaklaşımlar açısından ele alınabilir. Gladding'e (2012) göre insan ve sorunları söz konusu olduğunda evrensel doğrulardan, ilkelerden ve söylemlerden söz edilemez. Kişisel değerler kendi başlarına önemlidir. Nitekim Tarragona'a (2008) göre postmodern yaklaşımların genel özelliklerinden biri perspektiflerin veya seslerin çeşitliliğine değer vermektir. Böylece kişilerin bakış açılarındaki çeşitliliğe psikolojik danışmanlık sürecinde önem verilir. Mevcut çalışmada katılımcıların kişisel değerler ile eşcinsel yönelim arasında ayırım yaptıkları görülmektedir. Eşcinsel yönelimin değerlere aykırılığı olduğu vurgulanmaktadır. Problem odaklı olmayan bir bakış açısıyla bireyleri suçlamaktan kaçınmak ve bireyselliğini takdir edip saygı duymak postmodern yaklaşımların temel değerlerindedir (Anderson, 2003).

Heteroseksüel Yaşam Tarzı İsteği Ana Temasına Yönelik Sonuçlar ve Tartışma

Çalışmada katılımcıların evliliğe dair düşünceleri, psikolojik danışma öncesi ve sonrası olmak üzere iki kısımda değerlendirilebilir. Katılımcıların bir kısmı psikolojik danışmaya başvurmadan önce evlilik düşünmektedirler. Karşı cinsle evlilik isteği, psikolojik danışmaya başvurmalarının altında yatan bir sebep olarak karşımıza çıkmaktadır (Weiss ve ark., 2010). Bulgular, Azhari ve arkadaşları (2019) tarafından eşcinsel erkeklerin cinsel yönelimlerini değiştirmek istemelerinin ardında yatan sebeplerin incelendiği çalışma ile paralellik göstermektedir. Yapılan çalışmada 6 eşcinsel erkekten 5'i karşı cinsle evlenme isteklerini dile getirmişlerdir. Flentje ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan bir çalışmada da katılımcılar karşı cinsle evlenme isteklerinden söz etmektedirler. Eşcinsel yönelimlerini bu istekleri ile uyumsuz görmektedirler.

Katılımcıların bir kısmı ise psikolojik danışmaya başvurduktan sonra evlenmeyi düşünmeye başlamışlardır. Psikolojik danışma sürecinin, katılımcılara karşı cinsle duygusal ve cinsel çekim hissetmelerinin önünü açtığı söylenebilir. Weiss ve arkadaşları (2010) tarafından yapılan araştırmada psikolojik danışma süreci ile birlikte katılımcılar karşı cinsle ilgi duyduklarını ve aynı cinsle yönelik ilgilerinin kaybolduğunu ifade etmektedirler. Öncesinde karşı cinsle sadece

arkadaş olarak görmelerine rağmen artık karşı cinsle duygusal ve cinsel yakınlığı arzulayabildiklerini ifade etmektedirler.

Çocuk sahibi olmak istemek kodunda katılımcı erkeklerin baba olmak istedikleri görülmektedir. Eşcinsel yönelimlerinde değişim isteğinde olan bireyler üzerine yapılan çalışmalar, çocuk sahibi olmak istemenin psikolojik danışmaya başvurma sebeplerinden olduğunu göstermektedir (Azhari ve ark., 2019; Flentje ve ark., 2014). Çocuk sahibi olmak istemeye karşı çekingenlik kodunda katılımcıların tereddütleri yer almaktadır. Çocuk istemenin altında katılımcılara göre yaşadıkları zorluklar yatmaktadır. Çocuk sahibi olmaktan ve çocuk yetiştirmekten duyulan kaygının nedeni, kişilerin ebeveynlerinden ihtiyaç duydukları desteği alamamaları olabilir. İhtiyaçlarının karşılanmaması kendilerinde çocuk yetiştiremeyeceklerine dair algı oluşmasına yol açmış olabilir. “Belki korkuyor da olabilirim bilmiyorum. Babam beni doğru düzgün yetiştiremedi ben de onu yetiştiremem diye” ifadesi bu görüşü desteklemektedir.

Öneriler

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Katılımcıların dine yükledikleri anlam, inandıkları dinin eşcinsel yönelime ve davranışa nasıl baktığına dair görüşleri detaylı bir şekilde incelenebilir. Böylece algılanan dini yaklaşım ile kurumsal dinlerin eşcinsel yönelime ve davranışa bakış açısının kişilerin yöneliminden rahatsızlık duymaları üzerindeki etkisi detaylı bir şekilde incelenebilir.

Katılımcıların bir kısmı, psikolojik danışma süreci ile birlikte eşcinsel yönelimlerinin azaldığını veya tamamen ortadan kalktığını ifade etmektedirler. Eşcinsel yöneliminde değişim yaşayan kişilerle ilgili bir çalışma gerçekleştirilebilir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Postmodern psikolojik danışma yaklaşımları eşcinsel yöneliminden rahatsızlık duyan bireyler ile psikolojik danışma süreci yürütürken kullanılabilir. Psikolojik danışmanlar, danışanın hedeflerine saygı duyan bir pozisyon edinebilir.

Bu çalışmada pornografi izlemenin eşcinsel yönelim üzerindeki etkisine dair bulgulara ulaşılmıştır. Eşcinsel ve heteroseksüel pornoya dair yetişkinlere ve ergenlere bilgilendirmeler yapılabilir.

Extended Abstract

Introduction

Sexual orientation refers to an individual's attraction and desire towards a particular gender. At its core lies the perception of which gender elicits sexual excitement and arousal (Başar, 2013). When an individual's emotional and sexual attraction is directed towards the opposite sex, it is termed as heterosexual orientation. On the other hand, homosexuality is when an individual's sexual attraction is directed towards individuals of their own gender (Roselli, 2018).

Homophobia was first defined by Weinberg in 1969 (Herek, 2000). It expresses irrational fear-based negative attitudes towards individuals with homosexual orientation (Herek, 1984). Studies conducted on homophobia in sports (Saraç and Toprak, 2016; Turan et al., 2018), social media (Dondurucu, 2017; Dondurucu, 2018), and healthcare (Tuna, 2019) have addressed the societal attitudes towards individuals with homosexual orientation across various institutions. Weinberg's concept of homophobia encompasses internalized homophobia as well. While the negative attitudes of the society towards individuals with homosexual orientation are evaluated through homophobia, the negative perceptions of individuals themselves are expressed through the concept of internalized homophobia (Herek, 2004).

Postmodernism is based on critiquing the psychological counseling theories shaped by modernism and its influences. The postmodern approach points out the limitations of the modernist approach while examining human behavior and experience (Tarragona, 2008). It opposes a single definition of "truth" and advocates for the understanding that truth is as varied as the number of individuals (Dinç, 2019). Postmodern approach has also shaped psychological counseling theories. Counseling processes based on postmodernism focus on a non-problematic perspective and avoid blaming the clients (Anderson, 2003).

The client-oriented attitude of postmodern approaches allows for addressing individuals who experience conflict due to their homosexual orientation outside the concept of internalized homophobia. As a matter of fact, approaching individuals who are uncomfortable with their homosexual orientation in terms of

internalized homophobia may prevent these individuals from accessing psychological counseling that is compatible with their world of meaning and values. Accordingly, the aim of the present study is to examine the experiences of adult individuals applying to psychological counseling with the request for a change in their homosexual orientation in terms of postmodern approaches.

Method

The current research was conducted using a qualitative research approach. The aim of qualitative research is to conduct detailed examinations of events that occur in life (Neuman, 2014). Grounded in human-centered approach (Patton, 2014), qualitative research seeks to shed light on participants' perceptions and experiences by thoroughly exploring a topic (Yıldırım and Şimşek, 2008). This approach is particularly valuable when a subject requires exploration offering a platform to amplify "muted voices." The participants' insights and comments are considered essential in this process (Creswell, 2013).

The current research was conducted using the phenomenological research design, which is one of the qualitative research designs. Phenomenology allows for an in-depth examination of phenomena encountered in everyday life that are not fully understood. It explores phenomena that appear in the form of perceptions, experiences, and orientations (Yıldırım and Şimşek, 2008). It allows for the detailed explanation of how an individual experiences a phenomenon capturing its nuances and complexities (Mapp, 2008).

The study group consisted of 6 adult individuals who sought psychological counseling due to the desire for change in their homosexual orientations. Unlike quantitative research, qualitative research is characterized by working with a small number of people (Creswell, 2017). This allows for obtaining detailed information about the phenomenon and enables researchers to delve into detailed issues (Patton, 2014). Creswell (2013) suggests that a group of 3-4 to 10-15 individuals who have experienced the phenomenon is sufficient for qualitative research. Similarly, Yıldırım and Şimşek (2008), maintain that the number of participants should not exceed 10.

Qualitative research employs various data collection methods, including observation, interviews, document analysis (Creswell, 2013). Such studies rely on subjective data such as personal experiences and perceptions (Karataş, 2015). Among

these, interview is the main data collection tool and allows participants to share their experiences (Yıldırım and Şimşek, 2008). In the present study, the “interview” method was used as the data collection method to examine individuals’ seeking psychological counseling due to the desire for change in their homosexual orientations.

The researcher reached out to counselors who work with individuals experiencing issues related to on homosexual orientation and provided them with a detailed explanation of the study detail. counselors who expressed willingness to assist shared the study’s purpose and objectives with their clients. In this process, to ensure client confidentiality no personal information or contact details of the clients were requested from the counselor. Clients who reviewed the study’s details and volunteered to participate were instructed to contact the researcher, directly using provided contact address. This approach prioritized confidentiality and relied on voluntary participation.

Direct quotations that help to reveal people’s thoughts, experiences and feelings constitute raw data in qualitative studies (Patton, 2014). The themes that help to explain the phenomenon are reached with the codes obtained from the raw data. Then the findings are presented in a descriptive narrative. In qualitative studies, data are evaluated in detail and participants’ statements are directly included (Yıldırım & Şimşek, 2008). In the present study, the audio recordings totaled 250 minutes. The transcript of the recordings consisted of 48 pages. Within the framework of the themes determined based on the literature on discomfort with homosexual orientation, the findings were defined by direct quotations from the participants.

Results

As a result of the content analysis of the research, three main themes were reached: Attitudes towards homosexual orientation, attitudes towards homosexual lifestyle and desire for heterosexual lifestyle.

Under the main theme of attitude towards homosexual orientation, there are two sub-themes emerged on views on homosexuality and decision-making to seek psychological counseling. Under the main theme of attitude towards homosexual lifestyle, two sub-themes were identified: views on homosexual relationships and views on LGBT groups. Finally under the main theme of desire for heterosexual lifestyle, the two sub-themes are views on marriage and views on having children.

Conclusion, Discussion and Suggestions

Individuals who seek psychological counseling due to the desire for change in their homosexual orientation perceive their orientation as abnormal. They do not only express discomfort with their homosexual orientation but also emphasize a strong desire not to act on or actualize it. Another perspective shared by participants is the belief that homosexuality can develop in life, with some attributing it to exposure to homosexual pornography can pave the way for homosexual orientation. Additionally, views on upbringing highlight the significant influence of a child's environment in shaping sexual orientation. The first factor influencing individuals who feel discomfort with their homosexual orientation to seek psychological counseling is hope. Encountering a psychologist who works in this field can be a hopeful situation for individuals who feel discomfort with their homosexual orientation. Another factor influencing the decision to seek psychological counseling is the psychological distress individuals experience. It is observed that individuals feel distressed and depressed due to their homosexual orientations.

One of the views of the participants regarding homosexual relationships is that such relationships are focused on sexuality. It is emphasized that the motivation that keeps homosexual couples together is sexuality. Participants highlight that individuals in homosexual relationships are often unsatisfied. This dissatisfaction can be seen as a result of individuals not being able to emotionally and sexually satisfy each other. It is observed that not every individual with a homosexual orientation is open to a homosexual relationship.

Conservative belief, religious values, and a reluctance to embrace homosexual orientation contribute to individuals feeling disconnected from LGBT groups. Those seeking changes in their homosexual orientations emphasize various characteristics of LGBT groups that cause discomfort. Criticism orientation, concerns about funding sources, and attitudes viewed as disrespectful to various societal values. Participants expressed that these groups focus less on advocating for the rights of homosexual individuals and more on activities they find inappropriate or misaligned with their own beliefs.

In the study, participants' thoughts on marriage can be evaluated in two parts: before and after psychological counseling. Some participants consider marriage before seeking psychological counseling. However, some participants start con-

sidering marriage after seeking psychological counseling. The psychological counseling process can be said to open the way for individuals to feel emotional and sexual attraction towards the opposite sex.

Male participants expressed a strong desire to become fathers, highlighting that this aspiration has been a long-standing part of their lives and cherished dream they hope to realize. Their desire to have children is closely linked to their wish to establish a family. The “hesitation towards wanting to have children” code captured the participants’ doubts and uncertainties surrounding this aspiration.

Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Finansman / Funding: Yazar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul ederler. / The author acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Yazar (lar) / Author (s): Neslihan AYDIN

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

Kaynakça

- Adler, A. (2017). *Eşcinsellik üzerine*. Say Yayınları.
- Akvardar, Y., Çalpak, E., Etaner, U., Hürol, C., Sunat, H., Tükel, R., Üçok, A., ve Yücel, B. (2015). *Psikanalitik kurama giriş*. Bağlam Yayınları.
- American Psychological Association. (2008). *Answers to your questions: For a better understanding of sexual orientation and homosexuality*. Washington, DC: Author.
- Anderson, H. (2003). Postmodern Social Construction Therapies. In G. Weeks, T. L. Sexton, & M. Robbins (Eds.), *Handbook of family therapy* (pp. 125-146). New York: Brunner-Routledge.
- Anderson, H. (2005). Myths about “Not-Knowing”. *Family Process*, 44(4), 497-504.
- Ataman, H. (2015). Avrupa sosyal şartının LGBTİ’lerin ekonomik ve sosyal haklar alanında uğradıkları ayrımcılık açısından değerlendirilmesi. Y. Tar (Ed.), *Çalışma hayatında ayrımcılık ve ayrımcılığa karşı mücadele içinde* (s. 109-115). Kaos GL Dergisi Yayınları.
- Ayten, A., ve Anık, E. (2014). LGBT bireylerde dini inanç, din ve Tanrı tasavvuru, dini ve manevi başa çıkma süreci. *Dinbilimleri Journal*, 14(2).
- Azhari, N. K., Susanti, H., & Wardani, I. Y. (2019). The voice of Indonesian gay men who want to have heterosexual orientation. *Enfermería Clínica*, 29, 500-504.
- Bailey, J. M., Vasey, P. L., Diamond, L. M., Breedlove, S. M., Vilain, E., & Epprecht, M. (2016). Sexual orientation, controversy, and science. *Psychological Science in the Public Interest*, 17(2), 45-101.
- Başar, K. (2013). Bedensel cinsiyet, cinsiyet kimliği, cinsel yönelim. *Eşcinsellik Bilgilendirme Dosyası*, 10, 14-17.
- Başar, K., ve Yüksel, Ş. (2014). Çocukluktan yetişkinliğe cinsiyet kimliği ile ilgili sorunlar: Uygun değerlendirme ve izlem. *Psikiyatride Güncel*, 4, 389-404.
- Bayraktar, Z. (2020). *İnterseks-hermafrodit ve eşcinsel*. Motto Yayınları.
- Beckstead, A. L. (2002). Cures versus choices: Agendas in sexual reorientation therapy. *Journal of Gay & Lesbian Psychotherapy*, 5(3-4), 87-115.
- Beckstead A. L., & Morrow, S. L. (1999). “Gay is not me”: Seeking congruence through sexual reorientation therapy. (Poster presentation). American Psychological Association, Boston.
- Benoit, M. (2005). Conflict between religious commitment and same-sex attraction: Possibilities for a virtuous response. *Ethics & Behavior*, 15(4), 309-325.
- Cox, S. & Pruden, D. (2020). Working with members of the church of Jesus Christ of latter-day saints who struggle with unwanted same-sex attractions and behaviors. *Journal of Human Sexuality*, 11, 4-14.

- Creswell, J. W. (2013). Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. (*Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir; çev. edt.*), Siyasal Yayıncılık.
- Creswell, J. W. (2017). Eğitim araştırmaları: Nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi, (*Halil Ekşi, çev. edt.*), Edam Yayınları.
- Dembroff, R. A. (2016). What is sexual orientation? *Philosophers' Imprint*, 16(3).
- Diamond, L. M. (2003). What does sexual orientation orient? A biobehavioral model distinguishing romantic love and sexual desire. *Psychological Review*, 110(1), 173-192.
- Dinç, M. (2019). *Postmodern Terapiler ve Bağımlılık*. Yeşilay.
- Doğan, E. T. (2015). İşgücü piyasasında cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığının sosyal politika açısından değerlendirilmesi. Y. Tar (Ed.), *Çalışma hayatında ayrımcılık ve ayrımcılığa karşı mücadele* içinde (s. 57-76). Kaos GL Dergisi Yayınları.
- Dondurucu, Z. B. (2017). Ötekileştirme pratikleri bağlamında internet gazetelerinde eşcinselliğin sunumu. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 990-990.
- Dondurucu, Z. B. (2018). Eşcinsellik temelli nefret söylemi içeren iletilerin Twitter'da incelenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 513-534.
- Fatgehipon, A., Azizah, F., & Bin Tahir, S. (2020). LGBT among students: A case study at several universities in Indonesia. *International Journal of Scientific and Technology Research*, 8, 431-447.
- Flentje, A., Heck, N. C., & Cochran, B. N. (2014). Experiences of ex-ex-gay individuals in sexual reorientation therapy: Reasons for seeking treatment, perceived helpfulness and harmfulness of treatment, and post-treatment identification. *Journal of Homosexuality*, 61(9), 1242-1268.
- Freud, S. (2020). *Cinsellik üzerine*. Say Yayınları.
- Gladding, S. T. (2012). *Aile terapisi: Tarihi, kuram ve uygulamaları*. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği Yayınları.
- Golom, F. D., & Mohr, J. J. (2011). Turn it off! The effects of exposure to male-male erotic imagery on heterosexuals' attitudes toward gay men. *Journal of Sex Research*, 48(6), 580-589.
- Hamilton, J. H. & Henry, P. J. (2019). Working with evangelical Christian clients who have unwanted same-sex attractions. *Journal of Human Sexuality*, 10, 4-16.
- Herek, G. M. (1984). Beyond "Homophobia": A social psychological perspective on attitudes toward lesbians and gay men. *Journal of Homosexuality*, 10(1-2), 1-21.
- Herek, G. M. (2000). The psychology of sexual prejudice. *Current Directions in Psychological Science*, 9(1), 19-22.
- Herek, G. M. (2004). Beyond "Homophobia": Thinking about sexual prejudice and stigma in the twenty-first century. *Sexuality Research & Social Policy*, 1(2), 6-24.
- Hoff, C. C., Beougher, S. C., Chakravarty, D., Darbes, L. A., & Neilands, T. B. (2010). Relationship characteristics and motivations behind agreements among gay male couples: Differences by agreement type and couple serostatus. *AIDS Care*, 22(7), 827-835.

- Kararımk, Ö., ve Bugay, A. (2010). Postmodern diyalog: Öyküsel psikolojik danışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(33), 24-36.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Karten, E. Y., & Wade, J. C. (2010). Sexual orientation change efforts in men: A client perspective. *Journal of Men's Studies*, 18(1), 84-102.
- Kudret, H. A. (2020). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Türk Anayasa Mahkemesi kararları ışığında yasaklanan ayrımcılık temeli olarak cinsel yönelim. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 26(2), 1079- 1110.
- Kurdek, L. A., & Schmitt, J. P. (1986). Relationship quality of gay men in closed or open relationships. *Journal of Homosexuality*, 12(2), 85-99.
- LeCompte, M. D., & Goetz, J. P. (1982). Problems of reliability and validity in ethnographic research. *Review of educational research*, 52(1), 31-60.
- Maina, E., Butto, D., & Murigi, M. (2016). Predisposing factors to homosexuality among men in Kilifi Town- Kenya. *Universal Journal of Medical Science*, 4(3), 88-93.
- Mapp, T. (2008). Understanding phenomenology: The lived experience. *British Journal of Midwifery*, 16(5), 308-311.
- Maxwell, J. A. (2019). Distinguishing between quantitative and qualitative research: A response to Morgan. *Journal of Mixed Methods Research*, 13(2), 132-137.
- Morgan, A. (2000). *What is narrative therapy?* Dulwich Centre Publications.
- Neimeyer, R. A. (1993). An appraisal of constructivist psychotherapies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61(2), 221-234.
- Neuman, W. L. (2014). *Toplumsal araştırma yöntemleri*. Siyasal Kitapevi.
- Newcomb, M. E., & Mustanski, B. (2010). Internalized homophobia and internalizing mental health problems: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 30(8), 1019-1029.
- Nicolosi, J. (2011). *Homoseksüelliği önleme rehberi*. Kaknüs Yayınları.
- Nicolosi, J. (2016a). *Onarım terapisi*. Kaknüs Yayınları.
- Nicolosi, J. (2016b). What Freud really said about homosexuality and why. *Journal of Human Sexuality*, 7, 24-42.
- Parsons, J. T., Starks, T. J., Gamarel, K. E., & Grov, C. (2012). Non-monogamy and sexual relationship quality among same-sex male couples. *Journal of Family Psychology*, 26(5), 669-677.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Roselli, C. E. (2018). Neurobiology of gender identity and sexual orientation. *Journal of neuroendocrinology*, 30(7).
- Saraç, L., ve Toprak, N. (2017). Sporcu kimliği ve homofobi ilişkisinin sporcu üniversite öğrencisi adayları örnekleminde incelenmesi. *Spor metre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 15(2), 79-84.

- Séguin, L., Blais, M., Goyer, M.-F., Adam, B., Lavoie, F., Rodrigue, C., & Magon-tier, C. (2017). Examining relationship quality across three types of relationship agreements. *Sexualities, 20*, 86-104.
- Shidlo, A., & Schroeder, M. (2002). Changing sexual orientation: A consumers' report. *Professional Psychology: Research and Practice, 33*(3), 249-259.
- Sullins, D. P., Rosik, C. H., & Santero, P. (2021). Efficacy and risk of sexual orientation change efforts: A retrospective analysis of 125 exposed men. *F1000Research, 10*, 222.
- Sutton, P. (2020). Serving clients with unwanted same-sex attraction and behavior as Catholics: A qualitative study. *Journal of Human Sexuality, 11*, 15-33.
- Tarragona, M. (2008). Postmodern/Post-Structuralist Therapies. In J. Lebow, *21st Century Psychotherapies*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Throckmorton, W. (1998). Efforts to modify sexual orientation: A review of outcome literature and ethical issues. *Journal of Mental Health Counseling, 20*(4), 283.
- Tozer, E. E., & Hayes, J. A. (2004). Why do individuals seek conversion therapy?: The role of religiosity, internalized homonegativity, and identity development. *The Counseling Psychologist, 32*(5), 716-740.
- Tuna, E. (2019). Türkiye'de ruh sağlığı çalışanlarının gey ve lezbiyenlere yönelik tutumları. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi, 6*(2), 149-168.
- Turan, E. B., Uğurlu, A. ve Dilara, A. (2018). Spor Bilimleri Fakültesinde okuyan öğrencilerin sporda homofobiye bakışı: Akdeniz Üniversitesi örneği. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi, 1*(2), 81-89.
- Weiss, E. M., Morehouse, J., Yeager, T., & Berry, T. (2010). A qualitative study of ex-gay and ex-ex-gay experiences. *Journal of Gay & Lesbian Mental Health, 14*(4), 291-319.
- Wen, G., & Zheng, L. (2019). The influence of internalized homophobia on health-related quality of life and life satisfaction among gay and bisexual men in China. *American Journal of Men's Health, 13*(4), 155798831986477.
- Wright, P. J., & Bae, S. (2013). Pornography consumption and attitudes toward homosexuality: A national longitudinal study. *Human Communication Research, 39*(4), 492-513.
- Yalçinoğlu, N., ve Önal, A. (2014). Eşcinsel ve biseksüel erkeklerin içselleştirilmiş homofobi düzeyi ve sağlık üzerine etkileri. *Turkish Journal of Public Health, 12*(2), 100-112.
- Yarhouse, M. A. (1998). When clients seek treatment for same-sex attraction: Ethical issues in the "right to choose" debate. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training, 35*(2), 248.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.